

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
ob 20-letnica Evropskega združenja nacionalnih ustanov za jezik (EFNIL)**

Ljubljana, 11. oktober 2023

Velja govorjena beseda.

Spoštovani ustanovitelj Ustanove patra Stanislava Škrabca Janez Škrabec,

Spoštovani predstojnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU dr. Kozma Ahačič

Spoštovana ministrica za kulturo dr. Asta Vrečko,

Cenjeni visoki gostje,

Med bistvenimi načeli uresničevanja temeljnih človekovih pravic je tudi pravica posameznikov in posameznic do rabe lastnega jezika in do povezovanja v jezikovne skupnosti. To pravico pa je mogoče uresničevati le, če je vsaka država sposobna poskrbeti, da so njen uradni jezik in jeziki manjšin ustrezno politično vodeni – in imajo zato možnost, da jih vse govorce in govorce uporabljajo samozavestno in z veseljem v najrazličnejših situacijah, ki jih zahteva naše sodobno življenje.

Republika Slovenija se pomena, ki ga imajo jezik in jeziki za družbo, globoko zaveda tudi zaradi svoje jezikovne zgodovine. Slovenska država je ena tistih, ki se identificirajo prav z jezikom. Čeprav je bilo večinsko prebivalstvo tega prostora od same naselitve v 6. stoletju vedno slovensko, raba slovenščine ni bila v tem prostoru nekaj samoumevnega vsaj do sredine 20. stoletja, v nekaterih malenkostih pa celo do konca 20. stoletja. Za rabo slovenščine smo se morali vedno boriti, zato je slovenski jezik za nas postal tudi temeljni simbol državnosti. Jezik nas je vselej združeval in povezoval. Slovenščina ima poleg knjižnega jezika tudi nadpovprečno veliko narečij, na katera smo ponosni, vedno pa smo mnogi znali tudi vsaj jezike svojih sosedov, ki so bili po številu govorečih praviloma močnejši od slovenščine.

Ob jezikovnih vprašanjih smo se vselej znali tudi politično povezati. Zakonodaja s področja slovenskega jezika in parlamentarne resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko so bile v Državnem zboru vedno sprejete tako rekoč soglasno. Cilj naše jezikovne politike je bil vedno zagotoviti kakovostno jezikovno življenje za vse.

Dragoceno je, da v tem kompleksnem sistemu že tako dolgo sodeluje tudi zasebna pobuda, s katero direktor podjetja RIKO Janez Škrabec nadaljuje pomembno vlogo in tradicijo Škrabčeve družine v slovenskem jezikoslovju. Ustanova patra Stanislava Škrabca že 20 let dejavno spodbuja študij in raziskovanje slovenščine in drugih slovanskih jezikov, klasične filologije ter primerjalnega in splošnega jezikoslovja. Dve desetletji nagovarja in vključuje vedno nove podpornike, mnoge iz gospodarstva, in na drugi strani vrhove jezikoslovne stroke, da jih poveže za skupni cilj: odpreti pot talentom, izpostaviti izjemne posameznike in vzdrževati visok nivo slovenskega jezikoslovja.

Ustanovi in njenemu idejnemu očetu ob tem jubileju vse čestitke in dobre želje za nadaljevanje, enako pa seveda obetavnim štipendistom in tokratnemu nagrajencu, podjetju Amebis z ustanoviteljema Miroslavom Romihom in Petrom Holozanom na čelu.

Veseli me, da se naše jezikoslovne ustanove povezujejo tudi na mednarodni ravni. EFNIL, Evropsko združenje nacionalnih ustanov za jezik, je za Republiko Slovenijo eden od pomembnih soustvarjalcev evropske jezikovne politike. Je naše jezikovno okno v svet in hkrati možnost za predstavitev naših specifičnih jezikovnih izzivov v mednarodnem prostoru.

Hvaležna sem Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in Službi za slovenski jezik pri Ministrstvu za kulturo za dolgoletno delovanje na tem področju. Jeziki nas združujejo – in EFNIL je pomembno stičišče, da je lahko takšno združevanje še uspešnejše. Čestitke združenju EFNIL ob njegovi 20. obletnici. Čestitke vsem trem letošnjim nagrajenkam EFNIL-a, ki v evropski prostor prinašajo sveži duh mlade raziskovalne misli.

A po praznovanju velja zavihati rokave, saj je vsak jutri nov dan in nova zgodba. Tudi v Sloveniji je tako. Lahko se pohvalimo z veliko opravljenega dela in z odličnimi jezikovnimi portali. Razvoju skušamo slediti tudi na področju jezikovnih tehnologij.

Toda, razmere na področju jezika so se v digitalni dobi bistveno spremenile. Jezikovne prakse velikih korporacij nedopustno še vedno ignorirajo slovenščino kot enega od evropskih uradnih jezikov. Kljub Resoluciji Evropskega parlamenta iz leta 2018 o enakopravnosti jezikov v digitalni dobi v Sloveniji še vedno ne moremo uporabljati Applovih naprav v slovenščini, ne moremo gledati pretočnih storitev s podnapisi v slovenščini: na primer vsebin Netflix, Disney+, Amazon Primea. Lahko beremo, da nekatera podjetja na evropskem trgu ponujajo proizvode in storitve, ki pri uporabi omogočajo izbiro številnih različic angleščine, ni pa mogoče izbrati vseh 24 uradnih jezikov Evropske unije niti jim dodati lastnih jezikovnih dodatkov. Med temi jeziki je žal tudi slovenščina.

Pravkar so v postopku sprejemanja popravki slovenske zakonodaje, ki bodo skušali onemogočiti, da bi multinacionalke še naprej v svojih operacijskih sistemih ali aplikacijah ignorirale slovenščino. A treba bo narediti tudi korak naprej na ravni ustreznih direktiv Evropske unije – in pri tem, cenjeni gostje, računamo tudi na vašo dejavno podporo.

Večjezičnost brez dejavne podpore prav vsakemu evropskemu jeziku ni mogoča. Mi vsi pa sanjamo o Evropi več jezikov, ne o Evropi po jezikovni meri multinacionalk in statusno najmočnejših jezikov.

Slovenski oziroma vsak jezik je kot reka, ki teče skozi čas in na tej poti nosi s seboj bogato zgodovino in kulturo naroda ter oblikuje našo identiteto.

Bodite del te reke še naprej, spoštovane in spoštovani.